

پژوهشی نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی

رابطه سرمایه فکری و پایداری در کسب‌وکارهای ورزشی و ارائه مدل

زینب مندعلی زاده *

چکیده

مقدمه و هدف: یکی از عوامل مؤثر بر دوام و پایداری کسب‌وکارهای ورزشی، وجود سرمایه‌های نامحسوس برای استمرار کسب‌وکارهای ورزشی است که از جمله‌ی این منابع، سرمایه فکری است. در واقع سرمایه فکری به‌عنوان دارایی‌های نامشهود شرکت‌ها، عامل کلیدی در دستیابی به مزیت رقابتی پایدار است. در این راستا، هدف این مقاله مطالعه رابطه سرمایه فکری و پایداری در کسب‌وکارهای ورزشی و ارائه مدل است.

روش شناسی: نمونه آماری پژوهش شامل کارآفرینان حوزه کسب‌وکار در بخش تولیدی و خدماتی بود که حدود ۳۲۳ نفر در نظر گرفته شد. از پرسشنامه‌های محقق ساخته استفاده شد و بعد از تأیید روایی صوری و محتوایی، پایایی آن ۰/۷۸۶ و ۰/۸۹۱ به دست آمد. روش تحقیق کمی و بر اساس مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL 8.5 بود. شاخص‌های برازش مدل مطلوب به دست آمد.

یافته‌های تحقیق: یافته‌های تحقیق نشان داد که ارتباط مثبت و معنی‌داری بین ابعاد مختلف سرمایه فکری و ابعاد مختلف پایداری کسب‌وکارهای ورزشی وجود داشت و ۴۰٪ از پایداری در کسب‌وکارهای ورزشی توسط سرمایه فکری تبیین می‌شود. در واقع ابعاد سرمایه فکری شامل سرمایه انسانی، سرمایه رابطه‌ای و سرمایه ساختاری ارتباط مثبت و معناداری با پایداری در کسب‌وکارهای ورزشی دارد.

بحث و نتیجه گیری: از آنجائی که سرمایه انسانی به‌وسیله سرمایه ساختاری و سرمایه مشتری، دانش را به مزیت رقابتی پایدار تبدیل می‌کند، لزوم توجه به ساختارها و تسهیل محیط کسب‌وکار و آموزش مهارت‌های مدیریتی و کارآفرینی ورزشی برای کارآفرینان حوزه ورزش ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: سرمایه فکری، ورزش، کسب‌وکار، پایداری.

۱- مقدمه

امروزه، کارآفرینی ورزشی به عنوان رویکرد نوین و مشارکت کننده در جهت توسعه پایدار جوامع در نظر گرفته شده است، چراکه کارآفرینی ورزشی با ایفای نقش مؤثر در توسعه کسب و کار، توسعه اشتغال و رفاه و توسعه سلامت روحی و جسمی می تواند در توسعه کشور نقش بسیار مهم و برجسته ای داشته باشد، علاوه بر این کارآفرینی می تواند به عنوان وسیله ای برای رشد فردی یا برای حل مشکلات اجتماعی عمل کند (۱). از طرفی کارآفرینی در ورزش می تواند با در نظر گرفتن محیط رقابتی در برنامه های ورزشی، توسعه باشگاه ها، ساخت اماکن ورزشی و تجهیزات ورزشی در کمک به سلامتی جامعه و پایداری و استمرار کسب و کارهای ورزشی نقش مهمی داشته باشد. به عنوان مثال، کسب و کارهایی که گرایش به پایداری اجتماعی را مورد نظر قرار داده و شرکت خود را مسئول رفتار اجتماعی و مسئولیت اجتماعی می دانند به اعتبار بیشتری دست پیدا کرده و مشتریان بیشتری را نیز جذب می کنند.

کارآفرینی به عنوان موتور توسعه پایدار معرفی شده به گونه ای که انتظار دارند توان، نوآوری، کارآفرینی، انقلاب صنعتی آینده و آینده پایدار را به وجود آورد و نیز به عنوان نیروی پویایی جهت مشارکت برای توسعه پایدار در نظر گرفته شده است (۲،۳،۴). با در نظر گرفتن این نکته که ورزش به عنوان صنعت در حال رشد و گسترده ای مطرح است و از نظر جهانی ارزش آن به میزان ۶۰۰ میلیارد دلار برآورده شده، لذا کسب و کارهای ورزشی در بخش خدمات و صنعت از این قاعده مستثنا نبوده و می توانند در جهت توسعه پایدار در ورزش مشارکت کنند، چراکه سهم مشارکت کسب و کارهای ورزشی در بخش خدمات و صنایع قابل توجه است (۵). در نتیجه کسب و کارهای کارآفرینانه ورزشی علاوه بر حداکثر سودآوری، ذاتاً دارای مسئولیت اجتماعی و محیطی نیز در جامعه است، به گونه ای که امروزه مسئولیت اجتماعی و محیطی در ورزش، به طور روزافزونی در شکل دادن به کسب و کارها، اقتصاد، سیاست های اجتماعی و محیطی مهم تلقی شده است. در واقع مسئولیت اجتماعی بخش جدایی ناپذیری از محیط کسب و کارهای ورزشی است که می تواند بر کیفیت زندگی کارکنان، مشتریان، ذی نفعان و ساکنان محلی تأثیرگذار باشد (۶).

با در نظر گرفتن اهمیت کسب و کارهای ورزشی در راستای توسعه پایدار، مسئله این است که پایداری کسب و کارهای ورزشی در محیط رقابتی امروز با چالش مواجه شده است. عواملی مانند رکود/ تورم اقتصادی، افزایش تعداد کسب و کارهای ورزشی، میزان مشابهی از محصولات/ خدمات و در نتیجه ارزش پیشنهادی مشابه (۷)، باعث شده است که این بخش از ورزش، با فراز و نشیب های زیادی مواجه شود که این موضوع به نوعی پایداری این کسب و کارها را با تهدید مواجه می کند. چنان که ۳۰٪ از کسب و کارهای ورزشی در ایران طی ۴ سال اول با شکست مواجه شده و فعالیت آن ها خاتمه می یابد (۸). در این راستا، از جمله عوامل مؤثر بر پایداری کسب و کارها، توسعه سرمایه فکری است. سرمایه فکری دارایی های نامشهودی است که باعث خلق ارزش برای واحدهای تجاری و کسب و کارها می شود. در واقع سرمایه فکری عامل کلیدی در دستیابی به مزیت رقابتی پایدار است. در نتیجه این پژوهش به دنبال بررسی نقش سرمایه فکری بر پایداری کسب و کارهای ورزشی است که تا چه اندازه توسعه سرمایه فکری شامل ابعاد سرمایه انسانی، رابطه ای و ساختاری می تواند بر پایداری کسب و کارهای ورزشی اثرگذار باشد.

موضوع پایداری و در نتیجه پایداری کارآفرینی با در نظر گرفتن سه بُعد محیطی، اقتصادی، اجتماعی و استمرار و نهادینه شدن کارآفرینی (پایداری) یا به عبارتی ماندگاری کارآفرینی تحقق یافته، خود موضوع مهمی است که نقش اساسی در مزیت رقابتی پایدار دارد، چراکه پایداری ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی را شامل می شود که در

این رابطه کارآفرینی ورزش نیز می‌تواند در چنین ابعادی دسته‌بندی شود که در مطالعه‌ی تیلی و یانگ^۱ (۲۰۰۹) به آن پرداخته شده است (۹). پایداری در تعریف کمیسیون برتلند^۲ (۱۹۸۷) در ابعاد پایداری اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست آورده شده است. تعریف کارآفرینی پایدار نیز بر اساس این تعریف بنا نهاده شده است. از طرف دیگر پایداری کارآفرینی در تعریف کنسرسیون جهانی کارآفرینی^۳، بقاء حداقل ۴۲ ماهه تعریف شده است. از طرفی، پایداری با توجه به اهداف تحقیقات گوناگون، به صورت مختلفی تعریف شده است. به‌عنوان مثال، لیندسوی^۴ (۲۰۰۸)، پایداری در ورزش را در چهار بُعد فردی، سازمانی، جامعه و نهادی تعریف کرده و آن را متمایز از پایداری در مفهوم توسعه پایدار (برگرفته از کنفرانس برتلند) معرفی می‌کند (۱۰). حال آنکه تحقیق لامبرتون^۵ (۲۰۰۵)، ادبیات پایداری را در واژه‌هایی از نگرانی‌های اجتماعی، اقتصادی و محیطی (محیط‌زیست) در ورزش با چشم‌اندازی آینده‌نگرانه تعریف می‌کند. در ورزش، پایداری در معنای کمیسیون برتلند کاربرد چندانی ندارد (۱۱). به‌هرحال تحقیقاتی مانند سالوم و همکاران^۶ (۲۰۱۲)، مالن و چارد^۷ (۲۰۱۲) با چنین تعریفی در ورزش انجام شده است (۱۲، ۱۳). در تحقیقات ورزشی، توسعه پایدار به قابلیت استمرار و تداوم رویکردها و تحقیقات مرتبط با توسعه ورزش برمی‌گردد (رویکرد نهادی) و از طرفی این برنامه‌ها در واژه‌هایی از مشارکت برای پایداری محیطی، اقتصادی و اجتماعی نیز بیان می‌شود. در نتیجه تلاش‌هایی برای تأکید هم‌زمان بر هر دو جنبه صورت گرفته است (۱۴).

در این تحقیق بر اساس تعریف لیندسوی^۸ (۲۰۰۸) و هالیهان و گرین^۹ (۲۰۱۱) پایداری به‌واسطه مدنظر قرار دادن ابعاد اقتصادی (سودآوری)، اجتماعی (توجه به ذی‌نفعان) و محیط نهادی (نه محیط‌زیست، به عبارتی نهادهای اثرگذار بر کسب‌وکارها؛ چگونگی نهادینه شدن)، تعریف شده است که می‌تواند دوام و بقای خود را تضمین کند.

برای توضیح پایداری، ترکیبی از انواع مختلف سرمایه بکار گرفته شده است. سرمایه انسانی به‌عنوان یکی از ابعاد سرمایه فکری است که به‌عنوان مفهوم اقتصادی به کار گرفته شده برای توصیف خصوصیات نیروی کار است و به دانش و مهارت، نگرش‌ها، شایستگی و ویژگی‌های فردی و گروهی و به‌طور ویژه قابلیت‌های فردی و گروهی برمی‌گردد (۱۵). سرمایه انسانی به ویژگی‌های فردی برمی‌گردد. سرمایه انسانی هم ذاتی است و هم این‌که از طریق آموزش و تمرین، به دست می‌آید. در واقع سرمایه انسانی، قابلیت‌هایی هستند که نه تنها وابسته به دانش، آموزش، تمرین و مهارت است بلکه عادت‌های رفتاری، سلامت روانی و جسمانی افراد را نیز در برمی‌گیرد (۱۶). سرمایه انسانی شامل توانایی‌های مفیدی است که افراد جامعه کسب می‌کنند فنون و مهارت‌هایی که از طریق آموزش، مطالعه و یا کارآموزی صورت می‌گیرد. فنون و مهارت‌های کسب‌شده علاوه بر این‌که جزئی از ثروت فرد به شمار می‌رود، بخشی از ثروت اجتماعی جامعه که فرد در آن زندگی می‌کند نیز محسوب می‌شود. در نتیجه سرمایه انسانی اثرگذار بر سرمایه اقتصادی یا اجتماعی است (۱۷). شاخص‌های پذیرفته‌شده برای سرمایه انسانی شامل دستاوردهای

1. Tilley & Young
2. Brundtland Commission
3. Global Entrepreneurship Monitor (GEM)
4. Lindsey
5. Lambertton
6. Salome et al
7. Mallen & Chard
8. Lindsey
9. Houlihan & Green

آموزشی و ساختار سنی جامعه است چراکه سن اثرگذار بر ظرفیت کار انجام شده توسط افراد جامعه است (۱۸). سازمان‌های ورزشی چه سازمان‌های دولتی و چه باشگاه‌ها و سازمان‌های غیردولتی نیز می‌توانند مزیت رقابتی را از طریق سرمایه انسانی به دست آورند، چنان‌که منابعی از سرمایه انسانی در بخش خدمات، اوقات فراغت، کسب‌وکار ورزشی و بخش داوطلبی وجود دارد (۱۹). سرمایه‌ی انسانی عامل مهمی در توانایی سازمانی است چراکه اجراهای موفق در مدیریت ورزشی به دستاوردهای سرمایه انسانی برمی‌گردد که می‌تواند بر موانع و چالش‌های سازمانی غلبه کند. توسعه سرمایه انسانی به‌عنوان یکی از عوامل موفقیت برای سازمان‌های ورزشی عنوان شده است (۲۰). از دیدگاه مگی^۱ (۲۰۱۱)، موفقیت و توسعه ورزشی وابسته به چندین عامل است که شامل: وجود و شناسایی منابع انسانی، رویکرد مربیگری و تمرین، کارایی سازمان‌های ورزشی و عمق دانش علوم ورزشی و پزشکی ورزشی است. در واقع ورزش و علوم ورزشی، تحقیق و آموزش را به‌منظور کارایی سازمان‌دهی می‌کند و در نتیجه سرمایه انسانی به‌گونه‌ای جدی برای توسعه از طریق ورزش مشارکت می‌کند (۲۱).

سرمایه ساختاری^۲ نیز اشاره به ذخایر غیرانسانی دانش سازمانی و نهادی دارد که شامل برنامه‌ها، دستورالعمل‌ها، رویه‌ها، استراتژی‌ها و فناوری اطلاعات است. در واقع سرمایه ساختاری عبارت است از؛ فرایندها و رویه‌های تدوین شده سازمانی که برای حفظ کارایی فعالیت و عملکرد در سازمان‌ها در اختیار اشخاص قرار داده شده است. در واقع سرمایه سازمانی همان سرمایه انسانی است که در اختیار سازمان قرار دارد، همانند توانایی برقراری ارتباط کارکنان، تمایل به تسهیم اطلاعات و تدوین مهارت‌ها با توجه به ساختار سازمان. دسته‌بندی‌های متعددی برای سرمایه ساختاری بیان شده است، اما به‌طور کلی می‌توان گفت سرمایه ساختاری با سیستم و ساختار سازمانی سروکار دارد و در واقع روال‌ها و رویه‌های کسب‌وکار است. کسب‌وکار یا سازمان‌های با سرمایه ساختاری قوی می‌توانند شرایط مساعدی برای بهره‌گیری از سرمایه انسانی ایجاد کنند، در نتیجه، سرمایه ساختاری را می‌توان به‌صورت فرهنگ، ساختار سازمانی و فرایندهای عملیاتی و سیستم‌های اطلاعاتی طبقه‌بندی کرد (۲۲). در ورزش ایران، از جمله سازمان‌های متولی امر ورزش، سازمان ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و پارالمپیک، فدراسیون‌ها، هیئت‌های ورزشی و در بخش کارآفرینی ورزشی نیز اتحادیه اصناف و تولیدکنندگان لوازم ورزشی است. از این‌رو، این سازمان‌ها به‌عنوان مراجع رسیدگی به ورزش و تندرستی و همین‌طور توجه به اهداف توسعه ورزش، نقش اساسی در هدایت ورزش کشور به عهده‌دارند، به‌گونه‌ای که توجه به ساختار و فرایندهای سازمانی آن‌ها می‌تواند نقشی در توسعه و پیشبرد اهداف ورزش کشور داشته باشد.

سرمایه رابطه‌ای^۳ به‌عنوان بُعد دیگری از سرمایه فکری اشاره به دانش موجود در روابط سازمان یا نهاد با ذی‌نفعان بیرونی شامل مشتریان، سرمایه‌گذاران و تأمین‌کنندگان دارد. سرمایه رابطه‌ای شامل دانش موجود در همه روابطی است که سازمان یا کسب‌وکار با مشتریان و رقبا، تأمین‌کنندگان، انجمن‌های تجاری و دولت برقرار می‌کند. این سرمایه شامل استحکام و وفاداری مناسبات و روابط مشتری است (۲۲). سرمایه رابطه‌ای در ورزش می‌تواند روابط با سازمان‌های ورزشی بین‌المللی و نیز نهادهای داخلی را شامل شود. در کسب‌وکارها و نیز کسب‌وکارهای ورزشی رابطه با مشتریان و نیز دیگر کارآفرینان از اهمیت زیادی در دوام کسب‌وکارها برخوردار است. چنان‌که وقتی

1. Maguire

2. Structural capital (organizational)

3. Customer Capital

کسب‌وکارهای ورزشی با یکدیگر در ارتباط هستند در فرایندهای اجتماعی و اقتصادی بیشتر درگیر می‌شوند که خود می‌تواند منجر به توسعه کارآفرینی ورزشی شود (۲۳).

در بررسی عوامل مؤثر بر پایداری، بانسل^۱ (۲۰۰۵)، توسعه پایدار شرکتی را در مطالعه طولی مورد بررسی قرار داد و عنوان کرد که عوامل مربوط به منابع بر توسعه پایدار شرکتی مؤثر است. عوامل مربوط به منابع شامل اعتبار شرکت، فرهنگ و سرمایه فکری بود (۲۴). فارمر و همکاران^۲ (۲۰۱۲)، از تئوری سرمایه برای توضیح پایداری در خدمات سلامتی استفاده کردند. آن‌ها در تحقیق خود، پایداری را به عنوان نتیجه و نه فرآیند مورد بررسی قرار دادند و از جمله سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی، سرمایه نهادی را اثرگذار بر پایداری جوامع عنوان کردند و در نهایت پایداری را به کمک اندازه‌گیری انواع سرمایه ارزیابی کردند (۲۵). تحقیق سوینی^۳ (۲۰۰۹) با تأکید بر سرمایه اجتماعی نشان داد که شرکت‌ها یا سازمان‌هایی که دارای رفتار اجتماعی و محیطی در قبال جامعه هستند به اعتبار بیشتر، ایجاد انگیزش برای فعالیت بهتر در کارکنان، وفاداری بیشتر مشتریان نسبت به شرکت و به فرصت‌های بیشتری برای رسیدن به سرمایه دسترسی پیدا می‌کند که این عوامل منجر به عملکرد اقتصادی بهتر برای شرکت و دوام و پایداری بیشتر آن می‌شود. در واقع می‌توان این‌گونه بیان کرد که رشد و پویایی اقتصادی و به تبع آن پایداری کسب‌وکار تا اندازه زیادی به عملکرد آن شرکت نسبت به محیط، جامعه (مشتریان) و فراهم کردن شرایط عادلانه برای همه ذی‌نفعان وابسته است (۲۶). از نظر کوالتر^۴ (۲۰۱۰)، الگوی پایداری با نگرانی بیشتر در مورد فقر و شرایط فرهنگی، تأکید بیشتری بر ارتباطات و شبکه‌های اجتماعی، توسعه سرمایه فکری و سرمایه‌گذاری در بخش اقتصادی دارد (۲۷). گودوین^۵ (۲۰۰۳) نیز در مطالعه خود، حجم سرمایه را برای توسعه پایدار مؤثر دانسته است که از جمله این سرمایه‌ها را شامل؛ سرمایه اجتماعی، سرمایه انسانی، سرمایه مالی و سرمایه تولیدی معرفی می‌کند (۱۶).

از جمله تحقیقات داخلی مشابه، تحقیق افجه و قادرپور (۱۳۸۹) است که به بررسی ارتباط بین مدیریت سرمایه فکری و عملکرد مالی بهینه شرکت صنعتی سدید پرداختند و یافته‌ها نشان داد که بین مدیریت سرمایه فکری و عملکرد مالی سازمان همبستگی مثبتی وجود دارد (۲۸). ملکیان و زارع بهنمیری (۱۳۸۹)، به تبیین اثرات سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت‌های داروسازی با رویکرد فازی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که از ابعاد سرمایه فکری، متغیرهای سرمایه انسانی و ارتباطی بر عملکرد شرکت‌ها اثرات مثبت داشته در حالی که متغیر سرمایه ساختاری بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر معناداری نداشته است (۲۹). شمس و خلیلی (۱۳۹۰) به بررسی رابطه بین سرمایه فکری و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ پرداختند و نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که سرمایه فکری با شاخص‌های نرخ بازده حقوق سهام، بهره‌وری کارکنان و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری هر سهم، بازده دارایی‌ها و سود هر سهم رابطه مستقیم دارد (۳۰). طاهری و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی رابطه بین سرمایه فکری و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و به این نتیجه رسیدند که ارتباط معناداری بین سرمایه فکری و پایداری سود در این شرکت‌ها وجود دارد (۳۱). فیروزی (۱۳۹۳)، نقش سرمایه مشتری (رابطه‌ای) در دوره‌های حفظ، اکتساب و توسعه مشتریان به منظور حفظ مزیت رقابتی پایدار در کسب‌وکارها را مورد بررسی قرار داد. وی به تحلیل سرمایه مشتری

1. Bansal
2. Farmer
3. Sweeney
4. Coalter
5. Goodwin

پرداخته و استراتژی‌های بازاریابی را برای جذب و نگهداری مشتریان باارزش قلمداد کرده است و این نوع سرمایه را مهم‌ترین سرمایه یک سازمان معرفی کرده است (۳۲). در تحقیقی دیگر بیک‌پور (۱۳۹۳) نقش مدیریت ارتباط با مشتری را در مزیت رقابتی بانک سرمایه مورد بررسی قرار داد و نتایج این مطالعه نشان داد که رابطه معناداری بین مدیریت ارتباط با مشتری و مزیت رقابتی وجود داشت. در واقع وجود این ارتباط بیانگر این است که مدیران و کارکنانی که مدیریت ارتباط با مشتری بهتری داشته باشند در جذب مشتریان بیشتر، موفق‌تر هستند که این منجر به عملکرد بهتر شرکت می‌شود (۳۳). در تحقیقی دیگر آقاعلیخوانی (۱۳۹۱)، به تبیین رابطه بین توسعه پایدار با سرمایه اجتماعی، سرمایه نهادی و ظرفیت‌سازی پرداخت و بر لزوم ارتقای سرمایه اجتماعی و سرمایه نهادی در راستای توسعه پایدار تأکید کرد (۳۴).

مرور تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که تاکنون مطالعات تحقیقی اندکی به بررسی ارتباط بین سرمایه فکری و پایداری کسب‌وکارهای ورزشی پرداخته است و از طرف دیگر در مطالعات داخلی تاکنون به بررسی ارتباط بین دو متغیر سرمایه فکری و پایداری پرداخته نشده است و تحقیقات در بخش ورزشی حاکی از آن است که تاکنون به بررسی ارتباط بین این دو زمینه کسب‌وکارهای ورزشی پرداخته نشده است. در نتیجه، رویکرد مطالعه حاضر به بررسی ارتباط بین سرمایه فکری و پایداری کسب‌وکارهای ورزشی می‌پردازد تا ضمن تأکید بر اهمیت سرمایه فکری بر لزوم نگرش کارآفرینان ورزش کشور بر آموزش و اهمیت ساختارها در توسعه کارآفرینی و استمرار آن تأکید ورزد.

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق توصیفی تحلیلی از نوع همبستگی است. با توجه به ماهیت تحقیق (همبستگی) متغیر پیش‌بین سرمایه فکری و متغیر ملاک پایداری بود. روش نمونه‌گیری، تصادفی ساده بود. جامعه آماری شامل کلیه کارآفرینان ورزشی کشور (تولیدی و خدماتی) بود که بر اساس آمار اتحادیه اصناف و تولیدکنندگان ورزشی، حدود ۱۵۰۰ کسب‌وکار ورزشی در سطح کشور وجود دارد.

تعیین حداقل حجم نمونه لازم برای گردآوری داده‌های مربوط به مدل یابی معادلات ساختاری بسیار بااهمیت است. اما حداقل ۲۰۰ نمونه قابل دفاع است. در تحلیل عامل تأییدی حداقل نمونه بر اساس عامل‌ها تعیین می‌شود نه متغیرها. در مدل‌یابی معادلات ساختاری حدود ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر پنهان) لازم است (۳۵). با توجه به عامل‌های استخراج‌شده، حداقل ۱۲۰ نمونه لازم است که حدود ۳۲۳ پرسشنامه جمع‌آوری شد. نحوه مراجعه و توزیع پرسشنامه‌ها، حضوری بود.

روش جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود که در تدوین پرسشنامه سرمایه فکری از پرسشنامه‌های شین و همکاران (۲۰۱۰)، گودوین (۲۰۰۳)، ارگات و همکاران (۲۰۱۱)، و در تدوین پرسشنامه پایداری از پرسشنامه روکس و کورتز (۲۰۱۲) (۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹) استفاده شد.

روایی صوری و محتوایی پرسشنامه به تأیید ده نفر از متخصصان رسید و پایایی پرسشنامه توسط ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد که این ضرایب در جدول ذیل نشان داده شده است. به‌منظور تعیین پایایی حدود ۴۴ پرسشنامه به‌صورت پایلوت اجرا شد و با در نظر گرفتن پایایی به‌دست‌آمده و نتایج حاصل از آن، پرسشنامه مجدداً تصحیح و سپس توزیع شد.

جدول ۱- ابعاد، ضریب پایایی پرسشنامه تحقیق

نوع پرسشنامه	ابعاد	ضریب پایایی	منبع
پرسشنامه سرمایه فکری	بُعد انسانی	۰/۷۸۶	شین و همکاران (۲۰۱۰)
	بُعد ساختاری		گودوین (۲۰۰۳)
پرسشنامه پایداری	بُعد رابطه‌ای	۰/۸۹۱	ارگات و همکاران (۲۰۱۱)
	پایداری اجتماعی		روکس و کورتز (۲۰۱۲)
	پایداری اقتصادی		
	پایداری محیطی		

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS 16، LISREL 8.5 استفاده شد. در این مقاله به‌منظور بررسی آزمون فرضیه‌های تحقیق از آمار توصیفی، استنباطی و مدل‌سازی استفاده و برای ارائه اطلاعات توصیفی از شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی نشان داد که ۱۱٪ از نمونه‌های تحقیق را زنان و ۸۹٪ را مردان تشکیل می‌داد. ۱۳/۱٪ از نمونه‌ها دارای مدرک تربیت‌بدنی و ۸۶/۹٪ مدرک تربیت‌بدنی نداشتند. ۷۹/۱٪ از کسب‌وکارهای ورزشی در بخش خدماتی و ۲۰/۹٪ نیز در بخش تولیدی فعالیت داشتند. ۶۵/۳٪ از کارآفرینان دارای مهارتی بوده و ۳۴/۷٪ مهارتی در زمینه کارآفرینی و یا ورزش نداشتند. از این تعداد افرادی که دارای مهارت بودند ۵۷/۹٪ دارای مهارت مربوط به ورزش مانند مربیگری، داوری و شناخت وسایل ورزش و ... بودند و ۱۸/۴٪ دارای مهارت مدیریتی و ۲۳/۷٪ مهارت‌های دیگری بیان کردند.

در بخش آمار استنباطی، تحلیل عاملی اکتشافی مرتبه اول مبتنی بر چرخش واریماکس در جدول ۲ نشان داده شده است. جهت اطمینان از مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی، از آزمون کایزر-میر-الکین برای ماتریس همبستگی مورد تحلیل که نشان‌دهنده‌ی کفایت داده‌ها است استفاده شد که این میزان در مورد سؤالات سرمایه فکری ۰/۷۳۱ بود. آزمون کرویت بارتلت، نشان‌دهنده‌ی میزان معنی‌داری ماتریس همبستگی اطلاعات است که نتایج آن در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- شاخص کفایت اندازه‌گیری و کرویت بارتلت برای سؤالات سرمایه فکری

شاخص کفایت اندازه‌گیری (KMO)	+
χ^2	۰/۷۳۹
df	۶۰۰/۴۰۶
df	۴۵
p	۰/۰۰۱

جدول ۳ وضعیت توزیع سؤالات تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۳- میانگین و انحراف استاندارد سؤالات سرمایه فکری

سرمایه انسانی	میانگین	انحراف استاندارد	بار عاملی
تا چه اندازه از تجربیات و دانش دیگر کارآفرینان ورزشی برای بهره‌برداری از فعالیت‌تان استفاده می‌کنید؟	۳/۶۲	۱/۰۳	۰/۵۲
تا چه اندازه بین شما و سهامداران، تقسیم‌کار، مسئولیت و کار گروهی وجود دارد؟	۳/۰۸	۱/۱۲	۰/۷۶
تا چه اندازه توانایی حل مشکلات غیرقابل‌پیش‌بینی را در محیط بازار دارید؟	۳/۳۶	۰/۸۳	۰/۷۳
دانش تخصصی شما تا چه اندازه می‌تواند جهت فعالیت اقتصادی به شما کمک نماید؟	۳/۰۷	۰/۹۹	۰/۳۶
سرمایه رابطه‌ای			
تا چه اندازه با دیگر کارآفرینان ورزشی در راستای عملکرد اقتصادی ارتباط دارید؟	۳/۰۴	۱/۰۷	۰/۷۲
مشتریان تا چه اندازه استانداردهای اجتماعی بالایی را جهت تصمیم به خرید محصولات و خدمات بکار می‌گیرند؟	۳/۳۷	۰/۹۸	۰/۷۴
مشتریان تا چه اندازه ترجیح می‌دهند از شرکت‌های ورزشی و یا باشگاه‌های بااعتبار اجتماعی قوی خرید (مشارکت) نمایند؟	۳/۴۷	۱/۰۳	۰/۶۶
سرمایه ساختاری			
تا چه اندازه از رضایت یا عدم رضایت مشتریان باشگاه یا شرکت ورزشی آگاهی دارید؟	۳/۴۴	۱/۰۴	۰/۸۰
تا چه اندازه از خدمات و یا محصولات دیگر کارآفرینان آگاهی دارید؟	۳/۳۲	۰/۹۱	۰/۸۴
تا چه اندازه به سرعت به اقدامات رقبای خود پاسخ می‌دهید؟	۳/۴۱	۱/۰۰	۰/۷۷

جهت اطمینان از مناسب بودن داده‌ها برای آزمون تحلیل عاملی، از آزمون کایزر-مهیر-الکین برای ماتریس همبستگی مورد تحلیل که نشان‌دهنده‌ی کفایت داده‌ها است استفاده شد که این میزان در مورد سؤالات پایداری کسب‌وکارهای ورزشی ۰/۸۹۹ بود. آزمون کرویت بارتلت، نشان‌دهنده‌ی میزان معنی‌داری ماتریس همبستگی اطلاعات است که نتایج آن در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴- شاخص کفایت اندازه‌گیری و کرویت بارتلت سؤالات پایداری

شاخص کفایت اندازه‌گیری (KMO)	۰/۸۹۹
χ^2	۱۸۸۰/۲۸
df	۱۲۰
P	۰/۰۰۱

آزمون کرویت بارتلت

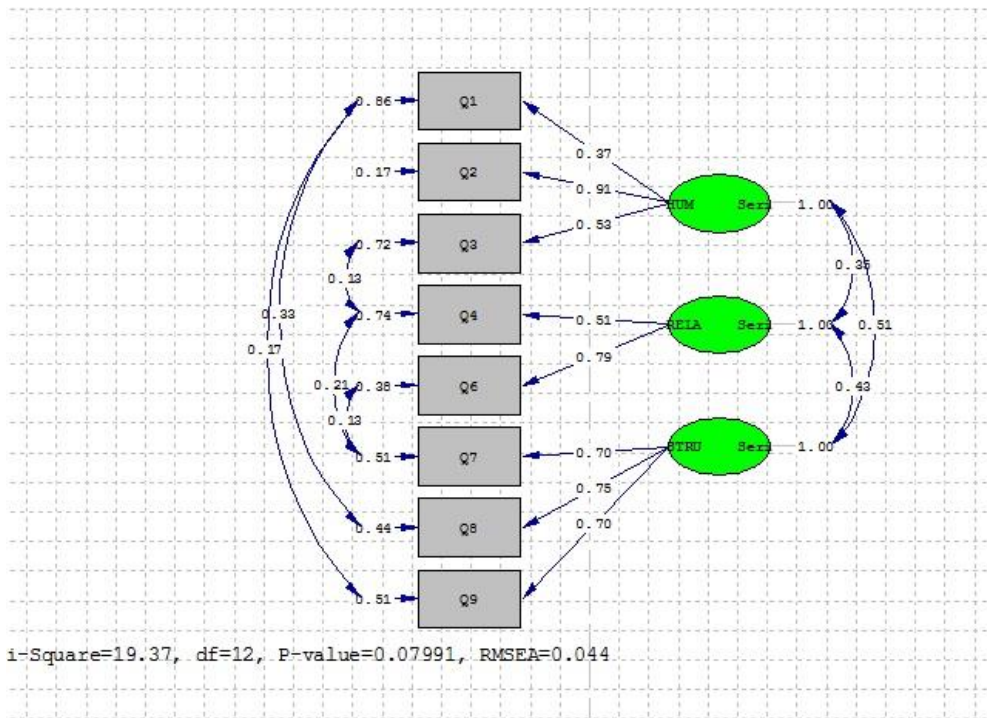
جدول ۴ معنی‌داری آزمون بارتلت و بالا بودن مقدار آزمون KMO در سؤالات پایداری ($p \leq ۰/۰۰۱$) را نشان می‌دهد. جدول ۵ وضعیت توزیع سؤالات پایداری را نشان می‌دهد.

جدول ۵- میانگین و انحراف استاندارد سؤالات پایداری در کسب‌وکارهای ورزشی

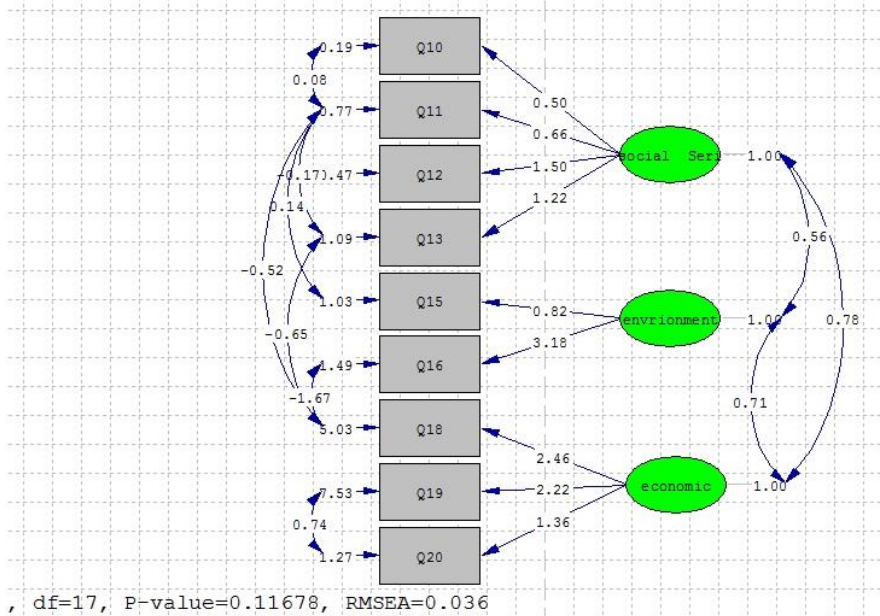
پایداری اجتماعی	میانگین	انحراف استاندارد	بار عاملی
کسب‌وکارهای ورزشی شما تا چه اندازه از نظر اجتماعی مانند آموزش و تندرستی به جامعه مسئولیت ایفا می‌کند؟	۳/۹۳	۰/۹۳	۰/۶۸
به چه میزان کسب‌وکار ورزشی شما به درخواست‌های مشتریان پاسخ می‌دهد؟	۳/۷۱	۰/۷۶	۰/۴۰

۰/۶۸	۰/۸۹	۳/۷۱	تا چه اندازه معیارهای تضمین کیفیت محصولات و ارائه خدمات در باشگاه یا شرکت شما رعایت می‌شود؟
۰/۸۲	۰/۹۰	۳/۸۷	آگاهی از این که مشتریان ورزشی ترجیح می‌دهند از سازمان‌ها یا باشگاه‌های دارای اعتبار اجتماعی قوی خرید کنند تا چه اندازه شما را به انجام مسئولیت اجتماعی متعهد می‌کند؟
۰/۶۴	۱/۰۴	۳/۹۰	شناخت استانداردهای اجتماعی تا چه اندازه شما را در توجه به ارزش‌های اجتماعی (حس مسئولیت، احترام اجتماعی و ...) متعهد می‌کند؟
۰/۵۴	۰/۹۰	۳/۸۷	تا چه اندازه شما، درباره محصولات استاندارد ورزشی و یا خدمات ورزشی آگاهی دارد؟
۰/۵۰	۰/۹۵	۳/۶۰	تا چه اندازه باشگاه یا شرکت ورزشی شما با عملکرد یا ارائه محصول خود، تغییر در باورها و ایده‌های ورزشی را دنبال می‌کند؟
پایداری اقتصادی			
۰/۶۰۶	۰/۹۴	۳/۴۶	تا چه میزان عملکرد کسب‌وکار ورزشی شما به گسترش کسب‌وکارهای دیگر کمک می‌کند؟
۰/۷۶	۰/۹۶	۳/۴۷	تا چه اندازه کسب‌وکارهای ورزشی به ایجاد اشتغال و یا ارزش افزوده کمک می‌کند؟
۰/۶۶	۰/۸۷	۴/۰۶	تا چه اندازه برای بهبود گردش مالی شرکت خود تلاش می‌کنید؟
۰/۴۹	۰/۸۵	۴/۰۰	تا چه اندازه برای ایجاد نوآوری در محصولات یا خدمات ورزشی متعهد هستید؟
۰/۶۹	۰/۸۷	۳/۶۴	تا چه اندازه نسبت به مسائل مالی و بازاریابی محصول و یا خدمت ورزشی، آگاهی دارید؟
پایداری محیطی			
۰/۶۸	۰/۹۲	۳/۶۱	تا چه اندازه در توسعه محصولات و خدمات متناسب با محیط رقابتی و فناوری روز پیشرو هستید؟
۰/۶۰	۰/۹۲	۳/۵۴	تا چه اندازه نسبت به آگاهی داشتن از تغییرات محیط قانونی کسب‌وکار مسئول هستید؟
۰/۸۱	۰/۹۰	۳/۶۵	تا چه اندازه متعهد به استفاده از فناوری‌های نوین در خدمات و یا محصولات ورزشی هستید؟
۰/۶۶	۰/۸۱	۳/۷۸	تا چه اندازه در کسب‌وکارتان از مسائل محیط رقابتی پیرامون خود شناخت دارید؟

لازم به ذکر است که با توجه به تحلیل عاملی اکتشافی انجام شده، سوالات ۱۱، ۱۵، ۱۹ و ۲۰ حذف شد. در ادامه به منظور بررسی ارتباط بین سرمایه فکری و پایداری در کسب‌وکارهای ورزشی از آزمون پیرسون استفاده شد که ضریب به دست آمده ۰/۳۲۸ در سطح معنی داری ۰/۰۰۱ به دست آمد. به منظور تعیین روابط علی بین متغیرها از مدل معادلات ساختاری استفاده شد که در شکل ۱ مدل اندازه‌گیری (مقادیر تخمین استاندارد) سرمایه فکری نشان داده شده است.

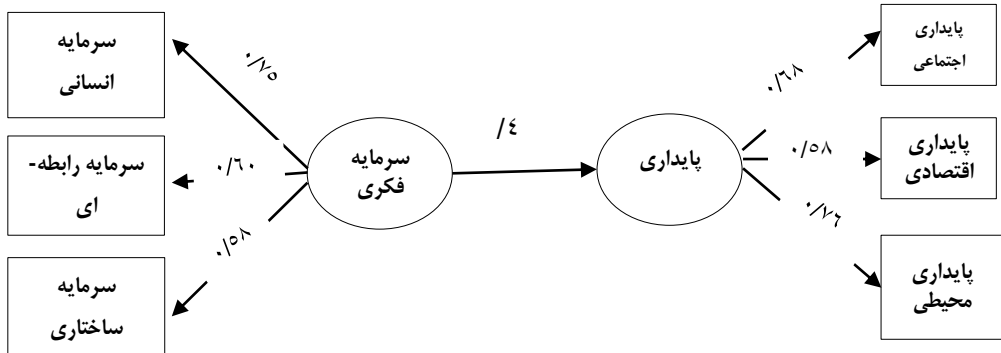

شکل ۱- مدل اندازه‌گیری سرمایه فکری

شکل ۲- مدل اندازه‌گیری پایداری

مدل ساختاری موردنظر پس از وارد شدن به لیزرل به شرح ذیل بود:

شکل ۳- مدل ساختاری سرمایه فکری و پایداری در حالت تخمین استاندارد

همان‌گونه که در شکل ۳ نشان داده شده است، ضریب تأثیر $0/40$ نشان‌دهنده اثر قابل توجهی است که سرمایه فکری بر پایداری داشته است. هم‌چنین مقادیر تی نیز برای تمامی مسیرها به غیر از پایداری اجتماعی بالاتر از $1/96$ بود که حاکی از معنادار بودن پارامتر مربوطه بود.

بحث و نتیجه‌گیری

سرمایه فکری دارایی‌های نامشهودی است که باعث خلق ارزش برای واحدهای تجاری و کسب‌وکارها می‌شود. در واقع سرمایه فکری عامل کلیدی در دستیابی به مزیت رقابتی پایدار است. از عناصر سرمایه فکری سرمایه ساختاری، سرمایه مشتری و سرمایه انسانی است. پایداری نیز موضوع دیگری است که خود از ابعاد سه‌گانه پایداری اجتماعی، اقتصادی و محیطی یا نهادی تشکیل شده است. ارتباط سرمایه فکری بر ابعاد پایداری و در نهایت تبیین مدل بر اساس معادلات ساختاری از اهداف این مقاله بود.

بین سرمایه فکری و پایداری ارتباط معنی‌داری وجود داشت و سرمایه فکری با ضریب $0/40$ بر پایداری تأثیر داشت. به عبارتی هر چه کارآفرینان مدیریت صحیحی بر سرمایه و منابع از جمله منابع انسانی، منابع ساختاری و رابطه‌ای داشته باشند، گرایش به پایداری در کسب‌وکارهای آنان بیشتر می‌شود. نتایج تحقیق با تحقیقات بانسل (۲۰۰۵)، ارگات و همکاران^۱ (۲۰۱۱)، لیرس و پیچی^۲ (۲۰۱۱)، اسپایج^۳ (۲۰۰۹)، کراوورد^۴ (۲۰۱۰) و فارمر و همکاران (۲۰۱۲) همخوانی دارد (۲۴، ۳۸، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۲۵). در واقع اهمیت سرمایه فکری و مؤلفه‌های آن، عنصری مهم در موفقیت کسب‌وکارهای کوچک در نظر گرفته شده است (۴۳). به عبارتی دوام کسب‌وکارهای ورزشی تا اندازه زیادی وابسته به نگرش کارآفرینان نسبت به مسئولیت اجتماعی یا پایداری اجتماعی، در نظر گرفتن محیط و شرایط محیطی و نیز تا اندازه زیادی عوامل اقتصادی است. بنابراین به نظر می‌رسد که بهبود سرمایه فکری

1. Ehr Gott et al
2. Lyras & Peachy
3. Spaaij
4. Crawford

می‌تواند به دوام و پایداری کسب‌وکارهای ورزشی کمک کند. در واقع این دارایی‌های نامشهود است که باعث ایجاد ارزش و در نتیجه رقابت بین سازمان‌ها می‌شود. از سرمایه فکری به‌عنوان شایستگی‌های یک سازمان یا کسب‌وکار نام برده می‌شود.

پایداری به معنای دوام کسب‌وکارهای ورزشی دارای ابعاد پایداری اقتصادی و محیطی در نظر گرفته شد و پایداری اجتماعی تبیین‌کننده پایداری کسب‌وکارهای ورزشی نبود که با نتایج تیلی و یانگ (۲۰۰۹)، دیلیک و هاگز (۲۰۰۲) و فارمر (۲۰۱۱) همخوانی ندارد (۹،۴۴،۲۵). شاید بتوان گفت کسب‌وکارها در شرایط فرهنگی متفاوت دارای محیطی متفاوت هستند. به نظر می‌رسد که کسب‌وکارهای ورزشی به مسائل اجتماعی در حیطه کاری خود توجه ندارند و بیشتر مسائل اقتصادی و آگاهی از محیط نهادی و ارتباط با سایر کسب‌وکارهای رقیب را مورد توجه قرار می‌دهند. در واقع کسب‌وکارهای ورزشی هنوز به درجه‌ای از بلوغ کاری نرسیده و بیشتر مزایای اقتصادی و راهکارهای مربوط به آن را در نظر می‌گیرند.

هم‌چنین از اجزای مدل می‌توان نتیجه گرفت که پس از سرمایه انسانی، سرمایه رابطه‌ای و سرمایه ساختاری بیشترین تأثیر را بر دوام کسب‌وکارهای ورزشی دارد. بنابراین به نظر می‌رسد در محیط کسب‌وکار، توسعه منابع انسانی یکی از بااهمیت‌ترین فاکتورهای موفقیت‌های اقتصادی است. در واقع، مهم‌ترین عامل مدیریت سرمایه، سرمایه ارتباطی بود چراکه نقش سرمایه‌ی ارتباطی و به دنبال آن سرمایه انسانی عامل مهمی در توانایی و کارآفرینی سازمانی محسوب می‌شود به‌گونه‌ای که اجراهای موفق برای کسب‌وکارهای مدیریت ورزشی به دستاوردهای سرمایه انسانی و نقش آنان در ارتباط با ذی‌نفعان برمی‌گردد (۲۲). در واقع سرمایه رابطه‌ای، روابط کارآفرینان با ذی‌نفعان بیرونی شامل مشتریان، سرمایه‌گذاران و تأمین‌کنندگان را در برمی‌گیرد. در این رابطه، شاخص‌هایی مانند میزان استفاده از فناوری‌های نوین به‌منظور ارتباط با مشتریان و ذی‌نفعان، میزان ارتباط مستقیم کارآفرینان ورزشی با مشتریان، میزان رسیدگی به شکایات مشتریان و میزان ارائه خدمات پس از فروش محصولات ورزشی عنوان شد. مهم‌ترین بُعد پایداری، پایداری محیطی یا نهادی است که در آن محیط نهادی نقش مهمی در پایداری و استمرار کسب‌وکارهای ورزشی دارد چنان‌که محیط، فرصت‌های کارآفرینانه را تعریف، ایجاد و یا محدود می‌کند و بنابراین گستره کارآفرینی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۴۵؛ ۴۶). در واقع بر اساس تئوری نهادی، محیط بیرونی کسب‌وکار (محیط نهادی) دامنه گسترده‌ای از ابعاد شناختی، قوانین و هنجارها را در برمی‌گیرد. تئوری نهادی، به‌عنوان اثرات اجتماعی که ساختار کسب‌وکار را تحت تأثیر قرار می‌دهد شناسایی شده است (۳۹). بُعد قانونی شامل قوانین، سیاست‌های دولتی و آیین‌نامه‌های مرتبط با فعالیت کسب‌وکارها و ایجاد پایداری است. بُعد هنجاری به درجاتی که جامعه، کسب‌وکار، ایجاد ارزش و کارآفرینی پایدار را تشویق می‌کند برمی‌گردد و بُعد شناختی شامل دانش و مهارت‌های افراد مرتبط با کارآفرینی پایدار تعریف شده است (۴۵). چارچوب نهادی، در نهادهای رسمی و غیررسمی به سه دسته قانونی، هنجاری و شناختی دسته‌بندی می‌شود. در نتیجه به نظر می‌رسد که عوامل نهادی همانند ارزش‌های حاکم بر جامعه نسبت به ورزش، قوانین و مقررات و توانایی نهادها به‌عنوان عوامل بیرونی یا محیط نهادی، نگرش افراد نسبت به پایداری کسب‌وکارهای ورزشی تحت تأثیر قرار می‌دهند. در واقع اهمیت چارچوب نهادی به‌گونه‌ای است که اگر سازمانی بخواهد به قانونمندی برسد و حمایتی را در جامعه داشته باشد باید با چارچوب نهادی تطبیق پیدا کند و در مورد هدف پایداری و دوام در کسب‌وکارها نیز چنین امری مصداق دارد.

سرمایه انسانی به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر کارآفرینی پایدار در نظر گرفته شده است. در این رابطه، آموزش و بهسازی منابع انسانی، نوعی سرمایه‌گذاری مفید و یک عامل کلیدی در توسعه محسوب می‌شود که اگر به درستی و شایستگی برنامه‌ریزی و اجرا شود، می‌تواند بازده اقتصادی قابل‌ملاحظه‌ای داشته باشد. بنابراین به نظر می‌رسد مراکز آموزشی با ایجاد تحول در نظام آموزشی خود، متناسب با نیازهای جامعه می‌توانند برنامه‌های آموزشی هدفمند در ورزش و کسب‌وکارهای ورزشی را در نظر بگیرند. در این سند راهبردی نظام جامع ورزش (۱۳۸۲) توسعه منابع انسانی را به‌عنوان شاخصی در پایداری عنوان کرده است. علاوه بر این تحقیق فارمر و همکاران (۲۰۱۲)، از سرمایه انسانی برای توضیح پایداری در خدمات سلامتی و کسب‌وکارهای ورزشی استفاده کردند (۲۵). اسپالنگف (۲۰۱۲) از سرمایه انسانی در راستای پایداری کارآفرینی ورزش نام برده است (۴۷). نقش سرمایه‌ی انسانی عامل مهمی در توانایی کسب‌وکارها و جوامع دارد به‌گونه‌ای که اجراهای موفق برای کارآفرینان و جوامع به دستاوردهای سرمایه انسانی برمی‌گردد که می‌تواند بر چالش‌های موجود غلبه کند (۲۲). میزان توافق و فهم اهداف توسعه ورزش توسط کارآفرینان و نهادهای ورزشی از شاخص‌های دیگر در راستای نگرش و قابلیت‌های فردی و گروهی برای شکل‌دهی به اجرایی کردن برنامه‌های ورزشی است. تا زمانی که برنامه‌ها و عناصر و شاخص‌های ورزشی توسط کارآفرینان فهمیده و درک نشود امید به مشارکت و پایداری محکوم به شکست خواهد بود (۴۸).

سرمایه ساختاری از دیگر عوامل در نظر گرفته شده مؤثر بر پایداری است. سرمایه ساختاری، برنامه‌های مربوط به نهادهای حمایت‌کننده کارآفرینی ورزشی در نظر گرفته شده است. شاخص‌هایی مانند میزان ارائه دوره‌های کاربردی کارآفرینی در مراکز آموزشی ورزشی، ارائه آموزش و مهارت‌های کسب‌وکار ورزشی در سازمان‌ها و نهادهای مسئول در ورزش، میزان اجرایی شدن قوانین حمایتی، میزان ارائه برنامه‌های مشاوره‌ای کارآفرینی در مراکز آموزشی ورزشی و میزان ارزیابی کیفیت آموزشی دوره‌های کارآفرینی مربوط به ارائه برنامه‌های ورزشی و آموزش مهارت‌های کارآفرینانه و ارزیابی اجرایی شدن آن‌ها تبیین‌کننده سرمایه ساختاری است. در این راستا برنامه‌هایی که دانشی را برای کارآفرینان نوظهور جهت شروع و اجرای کسب‌وکار فراهم کند و همین‌طور تجهیز کردن رهبری و منابع جامعه در حمایت از چنین برنامه‌ای می‌تواند عزم موردنیاز برای کارآفرینان جهت عملکرد را فراهم کند (۴۹). حمایت ساختاری سازمان‌ها و نهادهای کسب‌وکارهای ورزشی و خدمات می‌تواند بر توسعه و استمرار کارآفرینی اثرگذار باشد؛ که از جمله نهادهای تأثیرگذار که نقش کلیدی در توسعه آن مناطق دارد عبارت است از؛ شورای شهر، شهرداری، فرمانداری، بسیج و هیئت‌امنای مساجد و ... صورت پذیرد. به عبارتی هماهنگی و همکاری تمامی این نهادها برای رسیدن به پایداری لازم و ضروری است.

در نتیجه‌گیری کلی به نظر می‌رسد داشتن مهارت و دانش به‌عنوان سرمایه انسانی با استفاده از توانایی و قابلیت شبکه‌سازی تحت عنوان سرمایه رابطه‌ای و نیز محیط ساختاری مناسب جهت حمایت از کارآفرینی (سرمایه ساختاری) می‌توان پایداری و استمرار در کسب‌وکارهای ورزشی را تحت تأثیر قرار دهد. در این میان نقش سرمایه ساختاری بسیار پررنگ است به نظر می‌رسد که محیط مناسب می‌تواند بر استمرار کسب‌وکارهای ورزشی اثر داشته باشد. چراکه محیط ورزش و کسب‌وکار به‌شدت تحت تأثیر محیط ساختاری و هم‌چنین محیط کلان می‌باشد. در واقع سرمایه ساختاری و سرمایه مشتری، به سرمایه انسانی وابسته هستند به‌طوری‌که سرمایه انسانی به‌وسیله تغییر این دو سرمایه دانش را به ارزش تبدیل می‌کند و از این طریق دانش و اطلاعات غیرمادی را به خروجی‌های مادی و سودمند برای کسب‌وکارها تبدیل می‌کند (۵۰).

از آنجائی که سرمایه فکری یکی از ابعاد بسیار مهم در دوام کسب و کارهای ورزشی است و هم‌چنین سرمایه انسانی و در پی آن شناخت و آگاهی از محیط نهادی نقش مهمی در توسعه کارآفرینی دارد، فقدان مهارت، دانش و تجربه برای کارآفرینان جوان ممکن است منجر به خاتمه مؤسسات کوچک ورزشی شود، لذا پیشنهاد می‌شود آموزش کارآفرینی در تمام سطوح سیستم آموزشی (شامل برنامه‌های علمی، فهم و فرایند برنامه‌ریزی کسب و کار و تصمیم‌گیری برای استفاده از آن) با تمرکز بر دانشکده‌های علوم ورزشی به‌عنوان مراکز دانش به‌منظور توسعه ورزش و هدایت بخش تحقیق در جامعه ارتقا و گسترش پیدا کند. از طرف دیگر تأثیرگذاری عوامل نهادی و به‌طور کلی محیط نهادی بر دوام کسب و کارها از دیگر یافته‌های تحقیق است که در این رابطه نقش محیط، به‌ویژه توانایی نهادهای دولتی در تقویت و حمایت از کسب و کارهای ورزشی اهمیت دارد. در این راستا، تدوین سیاست‌های توسعه مهارت‌های کارآفرینی و از آن جمله کارآفرینی ورزشی به دنبال حمایت و تأسیس سازمان نظام تخصصی ورزش از دیگر پیشنهادها برگرفته از تحقیق است، اما آنچه مهم‌تر است، تداوم سیاست‌های کارآفرینی به نفع کارآفرینان ورزشی است. از طرف دیگر با توجه به وجود خلأ در حمایت از محیط نهادی و نهادهای زیر ربط پیشنهاد می‌شود تا با مشاوره حقوق دانان به ایجاد اصول قانونی برای توسعه کسب و کارها و عمل به آن اقدام شود.

منابع و مأخذ

1. Ball, S. (2005). The Importance of Entrepreneurship to Hospitality, Leisure, Sport and Tourism. *Hospitality ,Leisure, Sport and Tourism Network*, 1: 1-14.
2. Pacheco, D. E., Dean, F., T. et al. (2010). Escaping the Green Prison: Entrepreneurship and the Creation of Opportunities for Sustainable Development. *Journal of Business Venturing*, 25(5): 464-480.
3. Dean, T. J. & McMullen, J. S. (2007). Toward a Theory of Sustainable Entrepreneurship: Reducing Environmental Degradation through Entrepreneurial Action. *Journal of Business Venturing* 22(1): 50-76.
4. Shaper, M. (2002). Introduction: the Essence of Ecopreneurship." *Green Management International, Environmental Entrepreneurship*, 1:26-30.
5. Ciletti, D., & Chadwick, S. (2012). *Sports Entrepreneurship: Theory and Practice: Fitness Information Technology*
6. Ratten, V. & Ratten, H. (2011). International Sport Marketing: Practical and Future Research Implications. *Journal of business and industrial marketing* 26(8): 614-620.
7. Ratten, V., Ferreira, J. (2017). *Entrepreneurship and Sport Innovation*, translated by Mondalizadeh, Z, Khosrowizadeh, E, Arak: Arak University. [In Persian].
8. Mondalizadeh, Z. (2014). Developing and Determining the Model and Indicators of Sustainability Entrepreneurship in Sport of Iran, *Doctoral Dissertation*, Tarbiat Modares University. [In Persian].

9. Tilley, F. & Young, W. (2009). Sustainability Entrepreneurs: Could They be the True Wealth Generators of the Future?, *Greener Management International* 55:79-92.
10. Lindsey, I. (2008). Conceptualizing sustainability in sports development. *Leisure Studies* 27(3): 279-294.
11. Lamberton, G. (2005). Sustainable sufficiency: an internally consistent version of sustainability. *Sustainable Development* 13(1): 53-68.
12. Salome, L. R., Bottenburg, M. V. et al. (2012). We Are as Green as Possible: Environmental Responsibility in Commercial Artificial Setting for Lifestyle Sports. *Leisure Studies* 32(2): 173-190.
13. Mallen, C. & Chard, C. (2012). "What could be in Canadian Sport Facility Environmental Sustainability. *Sport Management Review*, 15(2): 230-243.
14. Houlihan, B. and Green, M. (2011). Routledge Handbook of Sports development, NY:Routledge.
15. Lawson, H. A. (2005). Empowering People, Facilitating Community Development, and Contributing to Sustainable Development: The Social Work of Sport, Exercise, and Physical Education Programs. *Sport, Education and Society* 10(1): 135-160
16. Goodwin, N. R. (2003). Five Kinds of Capital: Useful Concepts for Sustainable Development. Available on <http://ase.tufts.edu/gdae>. (20 Jul 2017).
17. Woolcock, M. (1998). Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework. *Theory and society*, 27(2): 151-208.
18. Fey, S., Bregndahl, C., Flora, C. (2007). The Measurement of Community Capital Through Research, <http://www.ojrrp.org/issues/2006/01/index.html> (22 Aug 2012)
19. Chelladurai, P. (2006). Human Resource Management in Sport and Recreation, Human Kinetics.
20. Tesone, D. V., et al. (2004). The Human Capital Factor: Strategies for dealing with Performance Challenges in Business and Sport Management. *Journal of Applied Management and Entrepreneurship* 9(3): 22-43.
21. Maguire J. A. (2011). Development through Sport and the Sports-Industrial Complex: The Case for Human Development in Sports and Exercise Sciences. *Sport in Society* 14(7/8): 937-949.
22. Sohrabi, B, Darmi, H (2011). Knowledge Management (by MBA approach). Tehran: Study and Development of Humanity Books in University (SAMT). [In Persian].
23. Jenkins, H. (2006). Small Business Champions for Corporate Social Responsibility. *Journal of business Ethics* 67: 241-256.

24. Bansal, P. (2005). Evolving Sustainably: A Longitudinal Study of Corporate Sustainable Development. *Strategic Management Journal* 26(3): 197-218.
25. Farmer, J., et al. (2012). A Theory of How Rural Health Services Contribute to Community Sustainability. *Social Science & Medicine* 75(10): 1903-1911.
26. Sweeney, L. (2009). A study of Current Practice of Corporate Social Responsibility and an Examination of Relationship between CSR and Financial Performance using Structural Equation Modeling, Dublin Institute of Technology. Ireland, Dublin Institute of Technology. Doctoral dissertation.
27. Coalter, F. (2007). Sports Clubs, Social Capital and Social Regeneration: 'ill-defined Interventions with Hard to Follow Outcomes'? *Sport in Society* 10(4): 537-559
28. Afjeh, SA, Ghadipour, E. (2009). Investigating the Impact of Intellectual Capital Management on Organizational Financial Performance. *Public Administration Quarterly*, 1 (3): 113-140.[In Persian].
29. Malekian, A., Zare Behnamiri, M.J. (2008). Explaining the Effects of Intellectual Capital on Financial Performance of Pharmaceutical Companies by Fuzzy Approach, *Executive Management Research Journal*, 10 (40): 135-155.[In Persian].
30. Shams, Sh., Khalili, M. (2010). Investigating the Relationship between Intellectual Capital and Financial Performance of Companies Accepted in the Stock Exchange, *Perspectives of Financial Management and Accounting*, 1: 51-65.[In Persian].
31. Taheri, F, Asadollahi, S.I., Niazian M. (2012), Investigating the Relationship Between Intellectual Capital and Stability of Earnings in Companies Accepted in the Stock Exchange, *First National Conference on Accounting and Management*, Shiraz.[In Persian].
32. Firoozi, F (2013). Customer Capital Management by Analyzing Customers' Behavior in Acquisition, Maintenance and Development, Master's Degree in Information Technology Engineering, Faculty of Industrial Engineering, Khaje Nasir Din Toosi University of Technology.[In Persian].
33. Baik Pour, B. (2013). An Investigation of the Intermediate Role of Social Competency in the Relationship between Customer Relationship Management and Competitive Advantage (Case Study: Managers and Employees of Northwest Branches of Capital Bank). Master's thesis of executive management, Islamic Azad University, Garmsi Branch.[In Persian].

34. Agha Alikhani, Z (2011). A Comparative Study of Social and Institutional Capacity Indicators for Realizing Sustainable Urban Development in the Cities of Karaj and Qazvin, Master's Thesis for Urban Planning, Art University. [In Persian].
35. Kline, R. B. (2010). Principles and Practice of Structural Equation Modeling, Guilford press.
36. Shane, S., Nicolaou, N., Cherkas, L., Spector, T.D., (2010). Do Openness to experience and Recognizing Opportunities have the Same Genetic Source? *Human Resource Management* 49, 291–303.
37. Cochrane, P. (2006). "Exploring cultural capital and its importance in sustainable development." *Ecological Economics* 57(2): 318-330.
38. Ehr Gott, M., Rrimann, F. et al. (2011). Social Sustainability in Selecting Emerging Economy Suppliers, *Journal of Business Ethics* 98: 99-119.
39. Roxas, B. & Coetzer, A. (2012). Institutional Environment, Managerial Attitudes and Environmental Sustainability Orientation of Small Firms. *Journal of Business Ethics*: 1-16.
40. Lyras A, Peachy J. (2011). Integrating sport-for Development Theory and Praxis. *Sport Management Review*. 14(4):311-26.
41. Spaaij, R. N. (2009). The Glue that Holds the Community Together? Sport and Sustainability in Rural Australia. *Sport in Society* 12(9): 1132-1146.
42. Crawford, J. E. (2010). Using Sport as a Tool for Development, University of Cincinnati. Electronic dissertation, https://etd.ohiolink.edu/ap/10?0::NO:10:P10_ACCESSION_NUM:ucin1280778847 (13 Mar 2012).
43. Byrd, M.J., Megginson, L. (2008). Small Business Management: An Entrepreneur's Guide Book, paper back, 6th Ed.
44. Dyllick, T. & Hockerts, K. (2002). Beyond the Business Case for Corporate Sustainability, *Business Strategy and the Environment* 11: 130-141.
45. Hwang, H. & Powell, W. W. (2005). Institutions and Entrepreneurship. *Handbook of Entrepreneurship Research*, Springer.
46. Aldrich, H. E. (1990). Using an Ecological Perspective to Study Organizational Founding Rates. *Entrepreneurship Theory and Practice* 14(3): 7-24.
47. Schulenkorf, N. (2012). Sustainable Community Development through Sport and Events: A Conceptual Framework for Sport-for-Development Projects. *Sport Management Review* 15(1): 1-12.
48. Vail, S.E. (2007). Community Development and Sport Participation. *Journal of Sport Management* 21: 571-596.

49. Korsching, P. F. & Allen, J. C. (2004). Locality based Entrepreneurship: A Strategy for Community Economic Vitality. *Community Development Journal* 39(4): 385-400.
50. Rossi, C., Cricelli, L., Grimaldi, M., Greco, M. (2016). The Strategic Assessment of Intellectual Capital Assets, *Journal of Business Research*. 69(5): 1598-1603.

The Relationship between Intellectual Capital and Sustainability in Sport Enterprises and presenting a Model

Zeinab Mondalizadeh¹

Abstract

Introduction: One of the effective factors on sustainability of sport enterprises is intangible capitals such as intellectual capital. In fact, intellectual capital as the intangible assets of enterprises is a key factor for sustainable competitive advantage. In this regard, the purpose of this study is to survey the effects of intellectual capital on sport enterprises sustainability and presenting a Model.

Methodology: The statistical sample was 323 person including sport entrepreneurs in production and services sectors. Researcher-made questionnaires was used and after confirming content and face validity, reliability was obtained by Cronbach's alpha (.786 & .891). The research method was quantitative based on the structural equation modeling by LISREL 8.5 software. Fitness indices was obtained.

Research results: Result showed that there was a positive and significant relationship between intellectual capital and enterprise sustainability. Enterprises sustainability was determined about 40% by intellectual capital. In fact, there are a positive relationship between intellectual capital including human capital, relational capital, instructional capital and sustainability.

Discussion and conclusion: Since the human capital via change of structural capital and relational capital converts knowledge to competitive advantage, consideration to structure and environment and training of management and sport skills is needed.

Key words

Intellectual Capital, Sport, Enterprise, Sustainability.